Сьомку привів за вуха камеронщик.

— Ти де се отираєшся, байстрюк? — накинувся на хлопця десятник. — Чи тебе ще прохати треба?

Сьомка конвульсійно повів губами й зиркнув спідлоба загнаним вовком.

— З-під церкви заняв: вони там лагодяться ракети пущать: Дьомка з контори, дяків Микола та ще ціла юрба... Та таке ж уредне — насилу впіймав...

— Он ба... Чи тобі набридло служить?.. Давай гасло,— звернувся десятник до рукоятчика, вхопив Сьомку за вухо й боляче крутнув.— Гайда мені зараз у шахту, латрижнику!..

— Я не піду,— вхопившись рукою за соху, прошепотів Сьомка.

— Як то не підеш?.. А хто ж піде — я, чи що? — аж підскочив десятник.

— Я не піду,— знову прошепотів Сьомка й озирнувся на діру зі сходами вниз.

— Ну, не вигадуй. Микито, бери його на оберемок. Я тобі дам не піду! Я тебе лобастую!

Камеронщик підійшов до Сьомки, взяв його за руки.

— Ну, годі тобі, дурнику, годі, чого іритуєшся! Твоя ж черга...

Сьомка пручався. З усієї сили одіпхнув він камеронщика й ухопився обома руками за соху.

Очі його сипали іскри.

Робітник дужими руками одірвав його від сохи й потяг у клітку.

— Давай гасло! — звелів десятник рукоятчикові.— Иш ти, пан який, не піде!

Рукоятчик подав машиністові гасло.

— Ой дядечку! — скрикнув з болем Сьомка, й хрипкий гук його голосу луною відбився по спустілих перед великим святом шахтових будовах.— Ой, не хочу!..

Він з хлоп'ячою силою смикав руки, бив головою Микиті в груди й дригав ногами. Обличчя йому перекривилось від зусилля й жаху.

Кліть затремтіла й піднеслась угору. Рукоятчик похапливим рухом підобрав з-під неї "кулаки", на котрих вона трималась, і відскочив.

Машина застукала, й чорна шахтова паща проглинула Микиту-камеронщика й Сьомку. Тільки сталева кодола, падаючи вниз, ритмічно здригалась.

— Гедзь напав хлопця,— нарешті промовив десятник.

Старий рукоятчик сів на дзиґлика, витяг кисета з тютюном і мовчки почав робити цигарку.

— Він завжди, здається, ледаря корчив?

Рукоятчик нахилив голову й сердито шпортавсь у кисеті.

— Щось не помічав,— нарешті промовив.— Кожному хочеться... в таке свято...

— Хочеться, хочеться,— розсердився десятник.— Діло перш за все! Якого там чорта! Мало чого мені не хочеться.

— Можна було б і без хлопця. Яка там робота?.. Коням дав би й Микита: не така в нього робота, щоб не можна було одійти. А хлопець нехай би Погуляв...

— Дідьку ти лисий! Міркуєш, як дитина, ніби перший день на шахті робиш. Чи то я даю наряд?.. Звелено — лізь, і нічого тобі антимонії розводити.

— А я хіба що кажу?..

— "Що!.." Сволочі ви всі, от що!..

Десятник плюнув спересердя й зник у діру по сходах. Старий байдужно подивився йому в потилицю, пожував ротом і почав запалювати цигарку.

— Пху! — сплюнув він набік.— Гнівається... А чого?.. Підлиза панська...

Старий загадався... Тьмяно світили електричні ліхтарі. Насовувалась ніч. Крізь широкі двері на естокаду видно було огники на шахтарській слобідці, а з церкви чувся сумний передвеликодній дзвін, уривчасті вигуки дітвори, що лагодилася не спати цілу ніч і зустрінути Великдень під церквою.

* * *

Сьомка вже не пручався. Він сидів на холодних плитах біля стволу й тихо хлипав. Стволовий мовчки дрімав коло стіни на ослоні. Десь дзюрчала вода, стікаючи з усієї шахти до цмока або камерона, що важко сопів у печері збоку. З другого боку, трохи далі, пирскали коні.

Микита налагодив камерона й повертався до стволу, наспівуючи під ніс: "І сущим во гробіх, живот дарував..."

— Гоп-гоп-гоп-гоп! — раптом гукнув він на всі легені й став дослухатись. В кількох місцях, далеко десь, у порожніх забоях, йому відгукнулося коротким стогоном. Стволовий кинувся на ослоні від несподіванки й вирячив на нього здивовані очі.

— Хоч запали, матері його мішок груш!.. Ані духа!.. Ану, дай закурить, Данило.

Микита сів поруч із стволовим і почав крутити цигарку.

— Чого зажурився, Сьомко? — трохи згодом звернувся він до хлопця. — От дурниця! Завтра надвечір виліземо. Та й гульнеш, ж, хіба так. Я, брат, доброго "гусака" придбав з червоною голівкою, хе-хе-хе!.. Пху, аж слина покотилася... Ковбасу, брат, жінка купила й свинини в хахла купила фунтів з п'ять... крашанок десятків зо два накрасила. їж, брат,— не хочу, хе-хе-хе!..

— Пху! — сплюнув стволовий,— хоч не кажи... Й без того під серцем смокче. Цілісенький день клята баба не давала їсти. Так ні з чим і на шахту поперся.

— Досадно, матері його мішок груш!.. Мені й торік довелося в шахті розговлятись. Не пайдить, що ти його вдієш!.. А там же ж таке виробляють коло церкви, що, мабуть, не вцитю я, втечу звідси. Церкву,

брат, кругом обтикано лампочками — і зеленими, й синіми, й червоними, й хрест на церкві так само. Ловко, братець ти мій!..

Сьомка перестав хлипати і, роззявивши рота, пильно слухав.

— Уся дітвора коло церкви. Хлопці... Дьомка з контори й дяків Миколка ракети пущатимуть, як заспівають "Христос воскрес", дак куди там — не вдержиш у хаті. Ще де те в Бога "Христос воскрес", а вся малеча вже там.

— Та воно й здоровому скортить подивитись.

— І не говори!.. А головне — люди після служби підуть розговлятись, а ми...

Камеронщик люто сплюнув на плити.

— Ну, та ні чорта! Буде й на нашій вулиці празник. Ох, і нап'юсь же!..

— М-да... п'яних сила буде.

— Та що там казати. Чоловік святові радий.

Докурили мовчки, замислившись.

— А що, Сьомко,— підвів голову Микита й ласкаво позирнув на хлопця,— ти був коли біля камерона?

— То що? — буркнув Сьомка.

— Ти тямиш, як його підмазувати?

— То що? — знов буркнув Сьомка й підозро прижмурив очі.

— То нічого... питаю...

— Не вмію.

— Ходім — вивчу.

— Нащо?

— Дурень!.. Вивчишся, то будеш колись камеронщиком. Ось ходім лишень. Все одно нема чого робити.

Микита взяв за руку хлопця й повів до цмока. Він показав йому, як треба підмазувати машину, коли почне дуже вже грюкати, показав, як припинити її для підмазки и т. ін.

Хлопець трохи розважився. Йому подобалося, що Микита балакає з ним, як із дорослим, і показує все, до чого раніш і близько не підпускав. Він одразу все затямив, та й затямлювати, власне, не було чого.

За чверть години вони повертались до стволу.

— Ну, і маладчина ж ти,— вихваляв Сьомку Микита,— наче зроду камеронщик. Отож, брат, сядь отут на ослоні й дослухайся. Як тільки що, то й біжи, підмаж, значить. Чепуха, одно слово, пустяк. А я, значить, на часинку додому.

— Оштрафують, а то й зовсім виженуть,— зауважив стволовий.

— От чепуха! Ти ж не скажеш?

— Та я не скажу. А як десятник побачить. Буде тобі.

— Не буде, хіба я дурний. Ось давай лишень гасло.

Микита вліз у клітку. Данило зачинив за ним дверцята й ударив кілька разів по залізній штибі. За хвилю клітка з Микитою зникла вгорі, ще хвилина — й у другім стволі з'явилася друга кліть.

— Чи не сучого тобі батька син! — обурився Данило.— В нього душа, а в мене нема, чи що?.. Стривай же, ледащо!.. Посидь часинку без нас, Сьомо, я незабаром повернусь.

І не встиг Сьомка запротестувати, як Данило вліз у кліть і зачинив за собою дверцята.

— Бери молоток, бий... раз, два, три... раз!..

— Я не хочу сам зоставатись.

— Чого, дурнику? Чи тобі вперше? Ну, годі, бий. Я зараз: тільки додому збігаю. Ти ж парубок уже...

Сьомка подав гасло й лишився в шахті сам.

Він справді ніколи не боявся, коли чув по різних закутках стук шахтарської копаниці, топіт ніг кінських, гуркіт вагонеток по рейках, брязкіт ланцюгів, котрими їх було зчеплено; він знав, що хоч коло стайні він і сам, але скрізь по шахті є люди, й скоро він гукне, то хтось прибіжить на його голос. А тепера... Не страшно, тільки моторошно трохи, в сих німих стінах під землею.

Сьомка сів і озирнувся навкруги. Хотів думати про те, що робиться зараз біля церкви, але думки линули геть. Мимоволі став дослухатись.

Дзюрчала вода... Пирскали коні в стайні... Лущали дубові стойки під страшенною вагою землі...

Згуки все знайомі Сьомці... Проте моторшно якось самому. Чи швидко вони повернуться?.. Казали, що незабаром.

Щоб хоч трохи розігнати неприємне почуття, Сьомка встав і пішов до камерона, обдивився його. Ні, все гаразд.

Вернувся, ліг на ослоні. Думки, одна за одною, заворушились у голові, і сон уникав широко розплющених очей. Згадав він про те, що колись старий забойщик, Мутовкин, розказував шахтарям про шахтового діда з зеленою бородою по коліна.

"...Іду ото я, братове, до свого забою, верстов, мабуть, за дві од ствола... Найдальший був... Іду сам. Хлопці чогось забарилися. Іду наспівуючи. Вже й недалечко зосталося. Знаю, що недалечко, бо лампочка стала притухати: паскудний забой — огонь часто гас. Аж гульк — у самім забої, на кучі глею, сидить... Довга така зелена борода, зелені очі й сам зелений. Блим-блим тими очима... Я так і прикипів на місці, а далі прийшов до пам'яті та як дремену назад. Не тямлю, як уже й добіг до хлопців. Розповідаю їм, а вони, стерви, регочуться, не ймуть віри, кажуть, що п'яний або так приверзлося. Ідемо гуртом, в гурті й дідька не страшно. Доходимо — аж забоя й сліду нема — завалило... От вам і приверзлося..."

Сьомка підвівся і втопив зляканий погляд у хідник, що темнів праворуч... Став тривожно дослухатись... Тихо-тихо, чути навіть, як сіно хрумтить на зубах у коней...

Чвак-чвак... чвак-чвак,— раптом почулося з хідника.

Сьомка обмер... Серце йому дуже-дуже затіпалося й раптом бодяче-боляче занило.

"Він",— блискавицею мигнула думка, але миттю погасла. Перед широко розплющеними очима вимальовувалася зелена, невиразна постать...

Серце забилося востаннє й стало, і тільки в ухах ще яку мить лунало страшне:

Чвак-чвак... чвак-чвак!..

Нелюдський жах застиг Сьомці на обличчі.

. . . . . .

З темряви вийшов Опецьок — молодий буланий кінь, зупинився на мить, повернув голову до світла, кліпнув очима, гучно клацаючи підковами по чавунних плитах, підійшов до Сьомки, витяг уперед голову й м'якими теплими губами мазнув його по обличчю, а потім одійшов трохи, похитав розумною головою своєю, дивуючись, видимо, що молодий конюх так міцно спить на варті, та ще й з розплющеними очима, і, важко повернувшись на плитах, почвалав до стайні, наступаючи на довгий повід.

. . . . . .

Данило й Микита повернулись згори раді та веселі, як і слід кожному на святковий Великдень. Вони таки не дуже поспішалися до шахти й устигли дома гарненько підкріпитись, тому, зійшовши на плити, несподівано відчули, що ті плити за ніч начебто зробились дуже слизькі, і не встоїш на них.

— Сьомко! Гоп-гоп-гоп! — гукав Микита.

— Христос воскрес, Сьомко! Чуєш?..

— Він спить, матері його мішок груш, і про камерона забув...

— Сьомко,— гукали вони, стоячи перед ним й похитуючись.— Чуєш, Сьомко, Христос воскрес!..

— Христос воскрес, Сьомко!..

Сьомка сидів холодний і байдужий.

1911